

באוצר החיים

פרשת דברים - תשעה באב

דברי אלקים חיי"ם מאוצרו הטוב של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

והמה בכתובים בגליונות היו"ל עולת שבת בשבתו
ע"י 'מכון דברי תורה'
מתוכם נאספו כמה אמרות טהורות
לתועלת התלמידים לשנן וללמוד בדרך קצרה

יו"ל ע"י

אוצר הספרים

דישיבת צאנז קלויזענבורג

ברוקלין ניו יארק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

©

Copyright

ישיבת צאנז קלויזענבורג

1420 50th St.

Brooklyn N.Y 11219

718.436.4209

להשיג הגליון בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר

פרשת דברים

אין בשר המת מרגיש באזמל

וכן הוא גם לאידך גיסא, דיש לפעמים שמענישים את האדם בגשמיות ומתבונן מזה להיטיב את מעשיו, כדבר האמור (דברים ט ז) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, אבל יש צרה גדולה מזו כאשר עם העונש הגשמי מענישים אותו גם ברוחניות, בד בבד עם אבידת ממונו נאבד ונפסק ממנו גם השפע דקדושה, ולא זו בלבד שאינו מתבונן על מה עשה ה' ככה ומה חרי האף הגדול הזה אלא שעוד נופל בספקות וקושיות על הנהגת השי"ת, ומאבד דעתו לגמרי.

מישל למה הדבר דומה, לחולה שתש כוחו ואבד הכרתו ל"ע, שהוא גרוע ביותר ממי שהוא מוכה ופצוע וחש בכל גופו. ומנסים מדי פעם

בהפטרות השבוע (ישעיה א ה) על מה תכו עוד תוסיפו סרה כל ראש לחלי וכל לבב דוי.

עונש בגשמיות וברוחניות

ויבואר בהקדם דברי רבינו הקדוש מלובלין זי"ע, דכאשר השפע באה לו לאדם ממקום גבוה, אז יחד עם השפעות גשמיות בא לו גם השפעה ברוחניות, לא זו בלבד שאינו בא לידי (דברים לב טו) וישמן ישורון ויבעט, אלא שעוד מתעורר במחשבות קדושות ודבקות בבוא כל עולמים ובתורה הקדושה. וזה שאמר הכתוב (משלי י כב) ברכת הוי' כשהברכה באה משם הוי' ב"ה וב"ש, אז היא תעשיר באופן אשר ולא יוסיף עצב עמה. א.

וצללה"ה שהשפע הבאה לאדם צריך להיות גם כן בהשפע יראתו ית"ש לאדם, וזה עיקר השפע, כאשר נמשך השפע מלמעלה אזי הולכת גם כן שפעו יתברך לנשמה". מעין זה כתוב בערבי נחל (וישב דרוש ג): "כי נודע שהעשירות לאדם הוא נסיון וסכנה עצומה, כאומרו (דברים ח יד) ורם לבבך ושכחת וגו', והוא סבה לאבידת מצותיו ומעשים טובים מה שעשה קודם עושרו ח"ו, מאחר שלבסוף בעשרו ירום לבבו וישכח ה' עושהו... אמנם אין זאת בעשירות שנותן השי" לאדם בהשגחה... ודאי שמעשירות זה לא יומשך שום רע חס ושלום... וזה שאמר הכתוב 'ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה', רצ"ל כשהברכה רק מה... אז לא יומשך ממנה עצב חס ושלום".

א. בדברי אמת (פרשת ויחי ד"ה מאשר שמנה לחמו): "כי ידוע שולחן בצפון (עיין ב"ב כה ב), מצפון זהב יאתה (איוב לו כב), והוא שורש התשובה... והנה אם אדם ממשיך שפע פרנסה טוב לעולם ממילא בא עבודת שמים" וכו'. ובזרע קודש (פרשת וישלח ליקוטים ד"ה קטונתי): "ובאמת השפע הבא מן השמים ממולא בכל טוב, כאשר שמעתי מפי אדמו"ר מלובלין שאמר, שהוא מתפלל על אדם שיושפע לו עשירות, ובהשפעה זו נשפע גם יראת שמים, כי שפע המקום ב"ה נכלל מכל טוב, וכשהקב"ה משפיע לאדם טובה בתוכה כל מיני טובות אפילו יראת שמים, דהיינו העזר הבא לו מקודש" וכו'. ובאור לשמים (פרשת חיי ד"ה ויתן לו צאן ובקר): "כי שמעתי מכבוד אדמו"ר מוה"ר יעקב יצחק

הדעת דקדושה והניצוץ קדוש אשר בקרבו, ובחיינו הוא קרוי מת (ברכות י"ב) לפי שאינו מרגיש גודל התרחקותו מהשי"ת, כי עונותיו מבדילים בינו לבין ה', וכפי שמרבים להכותו הוא מתפקד ביותר. ב.

אחר החורבן לא חזרו בתשובה

ע"ז זה קונן ירמיהו ואמר (איכה א' א') **איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה, דהיתה צרה גדולה שמכל אותם האנשים הרבים שישבו בה (כמבואר במדרשים) נשארה בדד, ואולם במקום שיתעוררו וישבו להשי"ת נעשו גרועים ביותר. כדמצינו (סנהדרין ק"ה א') שבאו עשרה בני אדם וישבו לפני הנביא, אמר להן חזרו בתשובה, אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש להם זה על זה כלום. זה שאמר רבתי בגויים היינו זו שעד עכשיו היתה רבתי בדעות, הן עתה ירדה ונהייתה רבתי בגויים [להתנהג ולעשות כמעשה הגויים]. שרתי במדינות אף אלו שהיו בדרגת (בראשית לב כ"ט) כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל, היתה למס שנפלו ונמסרו לגמרי לטומאה, כמבואר בספרים הקדושים מחכמי האמת 'למס'**

לעקצו במחט לראות אם ירגיש את העקיצה, כי אז יש תקוה לאחריתו שיתרפא וישוב לאיתנו. וכמו שהוא בחולי הגופים כך הוא בחולי הנפשות, דאם כשמכים ועונשים אותו הוא מרגיש ויודע שהשי"ת מכה אותו, ואומר מזה המכות האלה אשר הכיתי בית מאהבי, אז עדיין יש לצפות שיתעורר וישוב מדרכו הרעה, אבל מי שאין מספיקין בידו לעשות תשובה לוקחים ממנו את הדעת, וכפי שמוסיפים להכותו הוא נופל ליותר אפיקורסות וטומאה ותאוות.

אינו מתעורר לפשפש במעשיו

ענין זה רואים בעליל אצל בני אדם. יש לך בן אדם שאם יסורים באים עליו הוא מפשפש במעשיו, ומדקדק יותר בכל עניניו ומוסיף ללמוד. ולעומת זה יש אנשים שאם אינם בשלימות הבריאות כבר פורקים מעליהם עול תורה ומצוות, ומוצאים לעצמם היתרים אף לאיסורים החמורים ביותר.

זו הצרה הכי גדולה, שבנוסף על מה שנענש בגשמינות, והוא בעל יסורים, נלקח ממנו גם

(תהלים קיט קכ"ו) עת לעשות לה' הפרו תורתך, כי כשיבא העת להפרע מהם ולהנקם יזדמנו סיבות לבני אדם להפר תורה כדי שיבא עליהם העונש במשפט, וזה הענין ארוך ורחוק עמוק עמוק מי 'מצאנו וכו' עיי"ש, ולדרכינו יש לפרש דכאשר עת לעשות לה' להפרע מהם, הפרו תורתך יזדמנו מזה סיבות להפר תורה, שעוד מוסיפים לחטוא ולא חוזרים בתשובה. כמו שיש יסורים של אהבה שאין בהם ביטול תורה ותפלה (ברכות ה' א'), כך יש לעומת זה יסורים שעל ידם בא ביותר לדי ביטול תורה ותפלה, ולמרות שרואה מלאך המות עומד לנגדו אינו שב מרשעתו, וממשיך והולך מדחי אל דחי, והס"ט מתדבקת בו ביותר ונתעה לגמרי (ס"ג דברים תשל"ה).

ב. וכן היו יכולים לראות במחנות ההשמדה באושוויץ, על אף שכל אחד ידע בנפשו שחיייו תלויים לו מנגד, ובמשך עשרים וארבע שעות היממה נהרגו ונשרפו שם אנשים מישראל, ומדי יום ניספו שם בערך שלשים אלף נפשות: "ב אלף בתאי הגאז וי"ח אלף ביריות ואחר כך שרפו את גופותיהם - מכל מקום לא עסקו שם בתשובה, ואדרבה היו שם אפיקורסים שפנו אלי בלעג האם גם במצב שכזו עודך מחזיק באמונתך. וזה בגדר מה שאמרו (עירובין י"ט א') רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה. ונראה ברור שהיה אז מצב של הסתר פנים, ויחד עם גזירת מיתת חרב ורעב, ושאר מיתות משונות, היה גם גזירה של אבידת הדעת, וננעלו שערי תשובה. כעין מה שכתב הרמב"ם (פירוש המשניות סוף ברכות) בביאור הפסוק

ואיכא דאמרי אחת על ביטול תורה וכו' כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה עיי"ש, דעל אף שאחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני שנחרבו בעון ביטול תורה, ראו ולא לקחו מוסר, ועדיין ותרד עיני דמעה על ביטול תורה, שהם מבטלים מן התורה על אף כי נשבה עדר ה'. אלמלי היו לפחות מתעוררים בגלותם לחזור בהם ולפייס את השי"ת, לא היתה הצרה גדולה כל כך, ברם דא עקא שעדיין עון זה בידם בנימוקים ואמתלאות שראשם בל עמם מחמת שגלו ממקומם, ועל זה תרד עיני דמעה.

וציוו חכמינו הקדושים שלא ללמוד בתשעה באב, להראות שהחורבן לא הועיל כלום, דעדיין לא חזרו ללימוד התורה, לפי שמכלל הגזירה שנגזרה היה גם שלא יהא להם תיקון מזה ח"ו. וכבר כתב בספורנו פרשת האזינו לבאר כל הנבואה על זה, שהגלות לא יועיל לצרפם ולהחזירם למוטב עיי"ש לדרכו בקודש.

זה המכוון במה שקונן ירמיהו (איכה ב ט) מלכה ושריה בגוים אין תורה, דעל אף שמלכה ושריה בגוים עדיין אין תורה אצלם. בדרך זה יש לפרש בכל פסוקי איכה, שבכה על חורבן הגוף,

אותיות שמו של הס"מ (ראה קהלת יעקב ערך למס) בחסרון האות א' שרומז לאלופו של עולם, [דהוא היינו נקודת החיות שבו שיונק מהקדושה (עיין אגרא דכלה ריש פרשת ויגש), ובלי הא' הרי זה כולו רע ללא לחלוות דקדושה].

גם יפורש איכה ישבה בדד העיר וגו', דאף אחר שהעיר רבתי עם נעשתה בדד, ושועלים הלכו בה, עדיין הם יושבים שקטים על שמריהם, ולא מזדרזים להיטיב מעשיהם ולקונן על החורבן באמירת תיקון חצות, כי נסתלק מהם כל הדעת דקדושה.

איסור תלמוד תורה בתשעה באב – שעדיין בטלים מן התורה

בזה אפשר לומר טעם למה שאסרו ללמוד בתשעה באב. דהנה לא חרבה ירושלים אלא בפשעה של תורה (תדבא"ר יח), ובמקום שאחרי החורבן יקבלו עליהם תענית הדיבור, ולעסוק תמיד בתורה, עדיין עון זה בידם, כמו שאמרו (חגיגה ה ב) ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה', אמר רבי אלעזר שלש דמעות הללו למה, אחת על מקדש ראשון, ואחת על מקדש שני, ואחת על ישראל שגלו ממקומן,

יסודה (מנחות צט), להראות שאם בני ישראל עוסקים בתורה לא היו שולטים ידי זרים בבית המקדש להחריבו, דכח התורה היה מגין עליהם. ומה שעלינו להתענות שוב בתשעה באב זה הוא בסיבת ביטול תורה. ומזה יתבוננו ויתעוררו בתשובה, וכל אחד ישפוש במעשיו ובעון בטול תורה שבידו, ויתן אל לבו לדעת שאילו היינו עוסקים בתורה היה החרדש נהפך מיגון לשמחה ובית המקדש היה עומד על מכוננו, כמו שאמרו (ב"ב ח א) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם וכו' אי תנו כולוהו עתה אקבצם" (שו"ת דברי יציב אור"ח רמ א).

ג. "ואיתא בירושלמי (יומא ה א) כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאלו הוא החריבו, והכוונה דלולי שעבירות אותו הדור בידיהם היה בית המקדש נבנה בימיהם, וכמו בשעת החורבן כן עכשיו עיקר עיכוב הגאולה בשביל עון ביטול תורה שבעוה"ר שכיח מאד בזמנינו, ולולי עון זה היה צום תשעה באב זה מכבר נהפך לנו מאכל ליום טוב. ולכן תקנו להמנע מלעסוק בתורה בערב תשעה באב, דאף שמוותר ללמוד בדברים הרעים הרי אין אדם לומד כי אם במקום שלבו חפץ, וזה בבחינת עת לעשות לה' הפרו תורתך (עיין ברכות סג א), פעמים שביטולה של תורה זהו

ועוד יותר מזה על חורבן הנפש, שאינם מתבוננים ומכירים במצבם המר.

כוונת השם בחילופי אותיות – הסתר

פנים

זה הענין במה שכתב האריז"ל (פרע"ח שער הברכות ז) שבימי בין המצרים יש לכוין השם הוי' בחילופי אותיות, והביאו זקה"ק בבני יששכר (מאמרי תמוז אב ב ג) ושרומוז להסתר פנים עיי"ש לדרכו בקודש. ולדרכנו מובן ביותר שזה לרמז על גזירת החורבן שיהא הסתרת פנים, לכן בימי בין המצרים שמתגבר בחינת הסתר פנים ח"ו, אין מכוונים את השם הוי' ב"ה וב"ש רק בחילופי אותיות. וכעין מה דאיתא בספרים הקדושים הטעם שלא נזכר השם במגילת אסתר, לפי שהיה אז מצב של הסתרת פנים (עיין אור חדש למהר"ל ד"ה יוגד לאסתר ואח"כ ותאמר אסתר, דרך חיים אבות פרק ו במעלה המ"ח האומר דבר בשם אומרו).

שאינו נבנה בימיו כאילו החריבו –

שאוהזים מעשה אבותיהם

ואמרו חז"ל (ירושלמי יומא ה א) כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו. דאלמלי היינו חוזרים בתשובה כבר מזמן היה אומר השי"ת דיו לאבל שיעמוד באבלו (סנהדרין צז א), ומכיון שלא נבנה בימיו סימן הוא שעדיין עון ביטול תורה בידם, והריהו כאותו דור שנחרב בימיו שנסתלק מהם הדעת ולא התבוננו לחזור בתשובה, וכן בדור שלא נבנה בימיו השכל מטומטם ונסתלקה מהם חשקות התורה עד שכמעט נתבטלה הבחירה.

ד. "להיות הימים האלה כעת הם בהסתר פנים בעוה"ר, לזה הוא הכוונה הסתרת שם הנכבד בחילופי

ומצינו בדור של חורבן בית ראשון (ב"ר יח ה) שנתפחמו פני הנשים מן השמש והניחו אותן, והלכו להם ונשאו נשים עמוניות. מזה אפשר לראות גודל כוחה של הטומאה והסט"א לשגע את האדם, הם נשאר מתי מעט עם נשים וטפם, ולא די שלא שבו להשי"ת אלא שעוד הוסיפו בניאוף וטומאה, הושיבו נשים אשדודיות עמוניות מואביות, ובניהם חצי מדבר אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית (נחמיה יג ג-כד).

כך רואים בכל דור, כפי שהסכנות מתעצמות כך מתגברת הטומאה והמינוות. גם בימינו, אחרי שנהרגו שש מליון נפשות ישראל הי"ד, ובכל העולם פרצה במלוא עוזה השנאה לכל אשר בשם ישראל יכונה, ואמרו להכחידם מגוי ח"ו, הנה אז התגברה ביותר טומאה הציונות והרעפארם ורוצים רק להתערב בגויים.

ימי אבל וצער

המתבונן בכללות מצב הדור הזה רואה שנתקיים בנו (ישעיה כט יד) **ואבדה חכמת חכמיו** לא רק משאר עמא דארעא אלא אף מחכמים אבדה חכמה, ובינת נבוניו **תסתתר שנאבד** מהם הדעת אמת, ואף פעם לא היה הסתר פנים ודור חושך ואפל שכזה, ונתקיים בנו (דברים לב כח) **כי גוי אובד** עצות הם בנים לא אמון בם, ורואים בחוש שרק הבוכ"ע בעצמו יכול לעזור ולהושיע.

בעוה"ר בוש אני להרים ראש וממש קצתי בחיי, כי עומדים שוב בשבוע שחל בו תשעה באב, והצרות והסכנות נתרבו ביותר, ועדיין לא שבנו מתעותנו. אנו בושים ונכלמים היאך היינו

אתוון, עד אשר יאיר הש"י לישראל ברחמים רבים" וכו' (בני יששכר שם).

השמים לרוב, ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. והנכם ב' במסורה, והנכם היום ככוכבי השמים לרוב, והנכם הולכים איש אחרי שרירות לבו הרע (ירמיה טז יב). ויברך, ב' במסורה, ויברך אתכם כאשר דבר לכם, ויברך כל בשר שם קדשו (תהלים קמה כא).

ויבואר כי משה הוכיחם, הנה זה קבלתם ברכה מן השמים להיות ככוכבי השמים לרוב, אבל מה התועלת בזה כאשר אתם הולכים איש אחרי שרירות לבו הרע. הברכה ככוכבי השמים ניכרת בריבוי הכמות בלבד - לרוב, ולא בהתעלות והתרוממות ככוכבי השמים, ואיככה אוכל שאת אתכם ולומר שזה טוב ולבקש על זה.

אך אני אומר ומבקש ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים בישועה מן השמים בזכות אבות הקדושים, שאז תבא הישועה ממקור הקדושה וממקום גבוה, ובכן ויברך אתכם כאשר דבר לכם באופן שיוצא מכך ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד.

כי הנה בודאי שאסור לבעט בטובתו של הקב"ה, וצריכים לבקש על בני ישראל שיהא להם כל טוב, מכל מקום יש לבקש על ישועה כזו שלא יוסיף עצב עמה, ושלא יתן השי"ת עונש שתגרום להרבות הטומאה, שהרי הוא ית"ש כל יכול ובידו ליתן את הישועה באופן שלא יוסיף עצב. ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם בזכות אבות הקדושים להמשיך התגלות השכינה כמו שהם רצו להמשיך, והוא בעצמו יברך אתכם כאשר דבר לכם, ומזה יומשך גם ברכה ברוחניות שכל נבראי מעלה ומטה יברכו שם קדשו לעולם ועד.

רעוא דרעוין דברים תשל"ה

שוטים וחסרי דעת כאלו, והלא אף חולי הנפש יש להם עתים רגועים שבהם יודעים ומתבוננים על ערכם ומצבם, ואילו אנחנו משוכים אחרי יצר הרע כצאן לטבח יובל.

זאת לפנים בישראל כשהגיעו תשעת הימים היה הצער והאבל ניכר על פני כל אחד, ואיני מדבר מצדיקים שממש חשך משחור תארם ולא מצאו מנוח לנפשם, אלא מפשוטי עם שהיתה נפשם עגומה עליהם ביותר, וכל אחד תלה את האשמה בקולר עצמו שבסיבת חטאיו לא נבנה בית המקדש. ובעוה"ר בדורינו זה לא ניכר שום צער ועגמת נפש, כל אחד חוטף ועושה סיום מסכתא כדי שיוכל לאכול סעודת בשר, או שאוכל כאוות נפשו ממעדני חלב. רבש"ע מה יהא הסוף והתכלית, כמה זמן זה יכול להתמשך כך.

זה דבר הכתוב על מה תכו מכות כאלה שעל ידם עוד תוסיפו סרה, ומה בצע מהכותם כשאין זה מביא אותם לידי התבוננות לחזור בתשובה. **כי כל ראש לחלי שנסתלק הדעת**, והראש מטומטם ומלא הרהורי כפירה ומינות, **וכל לבב דוי** שלבו חורש און ונעשה עכשיו יותר בעל תאווה, ואומר הרג בקר ושחט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות (ישעיה כב יא). וזה העונש הכי גרוע והאסון הכי גדול, שבנוסף על מה שהוא בעל יסורים הוא עוד מתדרדר ונופל בטומאה ואפיקורסות. מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, פצע וחבורה ומכה טריה לא זרו ולא חבשו ולא רכבה שמן, היינו שאינם משתדלים להשיג מזון ותרופה למכתם אלא עוד מוסיפים סרה.

ברכה עם ישועה ברוחניות

במסורה על פסוקי פרשתנו (א י-יא) ה' אלקיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי

לתשעה באב

בעון שנאת חנם

איכה ישבה בדד העיר רבתי עם וגו' (איכה א א).

לא מתאחדים אפילו לקונן על צרתם

המנהג בשעת קריאת מגלת איכה שמכבים את האור וכל אחד מדליק לו נר לעצמו (עיין שו"ע אור"ח תקנט ג ובט"ז ומג"א), והגר"י עמדין בסידורו מביא את המנהג וקורא תגר על זה שמרבין בנרות כאילו הוא יום טוב, [וכתב להדליק רק נר אחד לפני התיבה ועוד נר אחד שאם יכבה ידליקוהו ממנו], ומכל מקום כך נהגו אצלינו.

ונראה דלהורות נתן שסיבת כל הצרות הללו היה מה שכל אחד ישב לו לעצמו מבלי יכולת להתחבר עם חבירו, גם אחרי כל הצרות שעברו עליהם עדיין לא עשו שלום ביניהם, אף לקונן יחד על כוס התרעלה ששתו כולם בשוה. מזה רואים איך שלקו בחסרון דעת כי ראו ולא לקחו מוסר, בית קדשינו ותפארתנו לשריפת אש, ונכרים מרקדים בהיכלו, ועדיין אין שני יהודים יכולים לשבת יחדיו לקרות בספר קינות אחד במענות וסיבות שונות. וזה הגורם שארכו ימי גלותינו יותר מכל הגליות, אף במצרים שהיה גלות ארוך ביותר נגאלנו כבר אחר מאתים ועשר שנים, ובגלות בבל היינו רק שבעים שנה, וגלות החל הזה מתארך כבר תשע עשרה מאות ושלוש עשרה שנים. והסיבה לזה אמרו צדיקים היא מה שכל אחד דואג רק לטובת עצמו וביתו, וכל אחד אומר אני אמלוך ואינו דורש טובת הכלל.

עד שיכלה הפרטיות – לחשתתף בצרת הכלל

ואחישבה לדעת בזה דברי זקני הקדוש בישמח משה (ח"ג יין הרקח על סנהדרין צא א) בשם אליהו הנביא זכור לטוב, בביאור מה שאמרו (שם) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס: כי פרוטה היינו פרטיות מן הכיס היינו כיס הלב וכו'. ויבואר לדרכינו שהעיקר שיהא נכלל בתוך כלל ישראל, שלא ישכון בנפרד מחמת שהלה הוא פושע ורשע או פרומא"ק ואסור להתחבר עמו וכיוצ"ב, וכאשר יכלה נגע הפרטיות מן הלב, שכל אחד יידע אני חלק מן הכלל ישראל, יהודי בין שאר יהודים, ובתוך עמי אנכי יושבת. אני סובל ומצטער בצרת הכלל, ולא שמח בהצלתי הפרטית. עיני יורדה מים בכל פעם שאני נזכר שמליוני יהודים עלו על המוקד הי"ד, ואיני מקבל נחמה מזה שאני נשארתי בחיים, אדרבה קצתי בחיי על שלא זכיתי שיעלה בגורלי כגורל שאר היהודים. דאם אני שרוי בגדולה והרחבת הדעת בעוד שכלל ישראל נתון בצרה אין לך גרוע מזה. הדבר דומה לאחד שנשרפה ביתו על כל הנפשות שהיו שם ל"ע, והוא לבדו נותר לפליטה מכל משפחתו בדרך נס, ושש ושמח בהצלת חייו, הלא לחסר דיעה יחשב. כמו כן כל מי שיש בו ניצוץ של חלק באלקי ישראל, ונשמת ישראל שוכנת בקרבו, ואינו מהערב רב, איככה יוכל וראה באבדן מולדתו.

סיפור קמצא ובר קמצא – ללמוד

מוסר

ע"ז זה נאמר (ירמיה ו כו) אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים וגו'. ובשולחן ערוך (אור"ח תקנב ח) דיש לזוהר שלא ישבו שלשה לאכול בסעודה המפסקת, כדי שלא יתחייבו בזימון, אלא כל אחד ישב לבדו ויברך לעצמו. להראות שעיקר סיבת החורבן והגלות היה מה שהתנהגו בפירוד, ולא הצטרפו שלשה אנשים יחד לסעודה. כמו שחכמינו ז"ל (גיטין נה) הגידו לנו באריכות המעשה מקמצא ובר קמצא, וברור שלא התכוונו חכמינו הקדושים בזה לבא בסיפור דברים בעלמא, אלא להורות לנו את הדבר שגם לחורבן בית המקדש, וסיפרו לנו איך שזה העליב את חבירו ואף אחד לא מיחה בידו, ואיך שזה הלך אחר כך בשנאתו והלשין על כל עדת ישראל, וממנו נקח מוסר השכל עד היכן עלולה שנאת חנם להביא.

איכה ישבה בדד – לבדד ישכון

ע"ז דבר זה קונן ירמיהו איכה ישבה בדד העיר רבתי עם וגו', דאף שהיתה רבתי בדעות, כיון שישבו בדד, היינו שכל אחד ישב בבדידות בפני עצמו, גם העון וחרבה העיר.

ובברכותיו של אותו רשע נאמר (במדבר כג ט) הן עם לבדד ישכון וגו', ומעליותא היא גבן שאין מתערבים בגויים. אמנם מאידך יש בדברים הללו גם צד לגרעיותא, וכמו שאמרו (סנהדרין קה ב) שכולם חזרו לקללה, והיינו כשכל אחד שוכן לבדד ואין אחדות ביניהם. תחת שיהא מצטער בצרתם של ישראל הוא שמח בגדולתו הפרטית, ואינו שם לב להתבונן למה אהיה אני יוצא דופן להיות שרוי בטובה וגדולה בזמן שכלל ישראל בצער. כי בעוה"ר אין להם מושג במהות

זה עיקר צרת הדור, שכל אחד מתנהג בפרטיות, ואינו מצטער בצרת חבירו להרגיש ולסבול משא הכלל. ואף אין רואים בזה שום חסרון, וחושבים שכך ראוי ונכון להיות. ובסכלותו הוא עוד מצדיק את ההכאות שחבירו מקבל שמגיע לו בצדק, ועומד ומצפה לחטוף את ממונו ח"ו צ איני מתכוון לקטרג ח"ו, כי ה' יודע האמת שכל זאת מחמת אורך הגלות, שניטל מהם הדעת ונתטמטמו.

עיכוב הגאולה

דבר זה הוא שגורם עיכוב ביאת המשיח אשר בימיו שלום ואמת יהיה, וכהכנה לביאתו חייבים לחזור בתשובה על עון שנאת חנם שהחריבה את מקדשינו (יומא ט ב), להיות כל עדת ישראל כאיש אחד ובלב אחד, שלא ישמח ח"ו בתקלת חבירו וצרותיו, ולא יחפוץ לראות רע על שום בר ישראל, אדרבה כשרואה איזה צרה אצל אדם מישראל יקבל זאת על עצמו, כדרך שאמר רבי ישמעאל (נגעים ב א) בני ישראל אני כפרתו, שכל ישראל יושעו ואני איכנס תחתם לכל העונשים. אינני אומר שזו מן העבודות קלות שבמקדש להגיע למדריגה זאת, אבל לפחות חובה לדעת ולהרגיש את חסרוננו שלא הגענו לידי מדה זו, ונצטער על כך ונשתדל לעבוד ולעבוד על זה.

ראוי לכל אחד להתבונן בעצמו, הנה נשארנו מתי מספר בגויים שהרגו בנו, ורבו הצרות ומקרי אסון בעולם, והנה מתקרב ובא יום תשעה באב של שנת תשמ"א, וכבר עברו קרוב לאלפיים שנה מעת שחרב בית המקדש בשנת תתכ"ח, רבש"ע עד מתי, האין די בכל אלה, וכי לא נשפך די דם ישראל כמים, מדוע לא עלתה ארוכת בת עמי, האפס תקוה ח"ו.

ענין זה של השתתפות בצער הזולת, בגלל שאינם לומדים בספרי מוסר ובספרי חסידות את דרך החסידות שהורו הבעש"ט ותלמידיו הקדושים.

הגאולה תלויה במדת האהדות

זה אמת ויציב שעון זה הוא עיקר סיבת אריכות הגלות. כי קודם ביאת המשיח להוליכנו קוממיות לארצנו בהכרח היא שיהא אמת ושלום בקרב בני ישראל. וזו סיבת הדבר שבזמנינו מתגברת הסט"א בכל כוחה להכניס פירוד ומריבה בין שלומי אמוני בני ישראל, והניחו כל שאר מצוות התורה והתגברו בעיקר להכשיל בדבר הזה.

וצריכים לעבוד על זה לעקור מתוכנו את השנאת חנם, לא להשגיח על שום דבר רק להתאסף יחד, ואיש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק, לעורר וללמד על חומר ענין המחלוקת, להתלכד יחד בכל דבר שאפשר, הן בתורה ותפלה, והן בעניני גשמיות ישתדל כל אחד להיות לאחיעזר ואחיסמך לחבירו, וכשרואה חסרון אצל אדם מיישראל יהא בעיניו כאילו החסרון אצלו, וכשנותן לו אין הוא נותן לאיש אחר אלא לעצמו הוא נותן. לקיים מה שנאמר (דברים יט ז) ולא ירע לבבך בתתך לו וגו', אדרבה ייטיב לבו ויראה בעין טובה מה שיהודי נוסף נוטל חלק עמו. בזה תלוי סוד הגאולה שלימה.

חורש"י מטות מסעי תשמ"א

מפני חטאינו גלינו מארצנו

גרועות כגויים, ומחמת כן ישבה בדד העיר וחרבה בית מקדשינו.

אין לומדים בערב ת"ב – מה לך לספר חוקי

בזה יש לומר טעם למה שנהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדברים המותרים בתשעה באב (רמ"א אור"ח תקנ"ג ב), וטעמא בעי שהרי אז עדיין לא חלים דיני אבלות. וגם כשחל בשבת יש אומרים שלא ללמוד (עיין שו"ת דברי יציב אור"ח רמא), אף שמעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו (תענית כט ב). ויש לומר דהנה כשמגיעים ימי בין המצרים מתבוננים בזה שכבר עברו קרוב לתשע עשרה מאות שנה מחורבן בית המקדש, ואין קול ואין עונה, ועדיין בחשוכא יתבינן מבלי לראות שום ניצוץ אור. וכל יום קללתו מרובה משל חבירו בשמד וסכנות, ומיום בריאת העולם לא היה דור במצב מסוכן כזה. ואין שואל ואין דורש ואין מבקש.

והתמיהה מתעוררת, הלא סוף סוף ישנם בחורים ואברכים שעוסקים בתורה ובמצוות, והי תורה הי מצוות דמגנו עלן. והלא אפילו חדא כנישתא דיחזרון בתשובה בזכותה יתכנס כל גלותא (ז"ח נח ל א, ועיין אור החיים הקדוש דברים טו ז), ואף יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולו (יומא פו ב), ומדוע בוששה ישועתנו לבוא.

לכן בערב תשעה באב, כדי שלא יעלו בדעתנו הרהורים על מה שאנו שוב עומדים סמוך לתשעה באב ויושבים לקונן, נהגו שלא ללמוד, ולהורות נתן שלימוד כזה בלי זיכך המדות אין בה כדי להועיל, כי מי שיש בו מדות רעות ככל

קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכה פני ה' (איכה ב ט).

רבתי בדעות רבתי בגויים – תלמיד חכם שמדותיו כגוי

ויפורש בהקדם דבר הכתוב (איכה א א) איכה ישבה בדד העיר רבתי עם וגו' רבתי בגויים וגו', ובמדרש (איכ"ר א) והלא כבר נאמר רבתי עם ומה תלמוד לומר רבתי בגויים, אלא רבתי בדעות. ומספר והולך כמה מעשיות מחכימי דירושלים עיי"ש. ויש לפרש שהדרש קשור לפשוטו של מקרא, ועל פי מה שאמר הרה"ק מוהרי"א מזידיטשוב זי"ע לפרש בפלוגתא (חולין צא א) על ויאבק איש עמו, חד אמר כעובד כוכבים נדמה לו, וחד אמר כתלמיד חכם נדמה לו, דאלו ואלו דברי אלקים חיים, שכן יתכן להיות תלמיד חכם הנדמה במעשיו כנכרי, עכ"ק. והיינו תלמיד חכם שאין בו דעת שנבלה טובה הימנו (ויק"ר א ט), כיון שעדיין לא עקר מקרבו השרשים רעים, והוא בגדר לא זכה שהתורה נעשית לו סם מיתה (יומא עב ב), כמה שהוא מוסיף ללמוד בא ביותר לידי גאווה והתנשאות ולקנטר את חבריו, והריהו כעכו"ם שהם מתגאים כאשר מקבלים גדולה כאומרים ז"ל (חולין פט א), ובכל דף גמרא שלומד הוא מתדרדר ביותר ועד שנופל לתהום נשיה.

זו היתה סיבה לכך שלא עמדה להם חכמתם ועבודתם של חכמי ירושלים, כיון שהיה ביניהם שנאת חנם, קנאה, שקר, ושאר מדות רעות ותאוות. וזה רבתי עם בדיעות – כדברי המדרש, רבתי בגויים – כפשוטו, היינו תרווייהו בחדא מחתא, תלמיד חכם אשר כנכרי נדמה, שיחד עם היותם רבתי בדעות היה להם גם מדות

הגויים מוטב שלא ילמוד כלל, וכד"א (תהלים נ טז)
ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי. ולכן עבר
קציר וכלה קיץ ועדיין לא נושענו.

את חשיבת לאיתאבולי אירושלים – או שבחטאיך אתה גורם לחורבנה

על זה הרמז בפסוק, שמראשי תיבותיו יוצא
הצירוף של חודש אב, ה'סכת ו'שמע ישראל
היום הזה נהיית לעם וגו' (דברים כז ט), כלומר עליך
להתבונן במעשיך היום הזה, האם אתה סוכת
ושומע למצוות ה'. לא שתהא בודק בתועבות
ירושלים, ותתלה סיבת החורבן בעונות אבותינו,
אלא תדע שבעונותיך אתה גורם להמשך חורבנה.
כאומרנו בתפלה ומפני **חטאינו** גלינו מארצנו
ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין **אנחנו** יכולים לעלות
וכו', דאילו היינו לומדים מוסר מהחורבן לשבר
את גאות הלב, ולעקר שאר מדות רעות, כבר היינו
שבים לאדמתנו, אבל לפי שלא חזרנו בתשובה,
ועוד הוספנו בחטאינו חימה להבעיר, אין אנחנו
ראויים ויכולים לעלות וליראות.

על פי זה יבואר מה שמצינו (ב"ק נט ב) אליעזר
זעירא הוה סיים מסאני אוכמי וכו' אמר להו
דקא מאבילנא אירושלים, אמרו ליה את חשיבת
לאיתאבולי אירושלים וכו'. וצריך ביאור דמה
חשיבות צריכים להתאבל על חורבן מר כזה,
כשנוכחים מה שהיה לנו, ואיך שירושלים עיים
היתה והר הבית לכמות יער, יתומים היינו ואין
אב, הלא טוב לנו מות מחיים.

ברם משל למה הדבר דומה, רוצח שהאחיו אש
בקירות הבית על אנשיה, ואחר כך בא
בערמתו להזעיק אנשים שיבאו להציל את
הנפשות. וכן הוא בדבר הזה, מי שחוטא במדות
רעות, ובפרט בחטא הידוע שהיא שהחריבה את
מקדשינו כמבואר בספרים הקדושים ובמחזורים

על ומפני חטאינו, איך הוא יכול לבכות ולקונן,
בעוד שהוא עצמו בחטאיו נותן כח לסט"א, וגורם
לעכב שכינתא בגלותא. זה כוונת השאלה את
חשיבת לאיתאבולי אירושלים, כלומר האם
פשפשת במעשיך ומצאת עצמך צדיק וישר,
באופן שלא צריכים לבכות עליך אלא אתה ראוי
לבכות על ירושלים.

מנהג אבוח"ק לערוך 'תיקון חצות' בסתר

מטעם זה נהגו אבותינו הקדושים לערוך תיקון
חצות בסתר, דלא כמו שנהגו כמה
צדיקים לערוך ברבים, ובכמה ישיבות הקדושות
ערכו בכל ליל ששי, ובפרט בימי בין המצרים, ולא
כן עשו אבותינו הקדושים אלא התחבאו בתוך
ביתם, בדלתות וחלונות נעולות. או שבכו בעלותם
על משכבם, ובדמעתם ערסם נמסה. וטעמא בעי
דמה יוהרא שייך בזה, והא חיוב גמור הוא מדינא
דשולחן ערוך (אור"ח א א). אלא שאין ראוי לבכות
ולקונן רק מי שיודע בעצמו שכבר תיקן את
מעשיו, ואין לו חלק בחורבנה. ובגודל ענותנותם
הסתתרו בחדרם, ופשפשו במעשיהם אם אינם
ממשיכים לחטוא באותם חטאים שעבורם גלינו
מארצנו. ולא היתה בכייתם בגדר אבילות וקניה,
אלא מתוך הרהורי חרטה ותשובה שלימה.

בכי וקניה מחשפה ולחין

אפשר לומר בטעם מה שנהגו בשעת הקינות,
שהיו הילדים זורקים מיני קוצים, ומוזכר
גם בספרים הקדושים, וכל מנהג ישראל יש לו
מקור בקדושה, ולכאורה הרי זה נראה כהוללות
ח"ו.

לפי האמור יש לומר, דהנה אנחנו מאמינים
באמונה שלימה בדברי חכמינו ז"ל שאמרו

המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו, דאף גם אם היה יורד בית המקדש של מעלה הלא היה חוזר ונחרב, כיון שהמדות רעות עדיין מרקדות בינינו ועוד הוספת עליהם כהנה וכהנה, ואין תצפה על בנייתו כל עוד שלא טהרת את מדותיך.

קומי רוני כשאתה נוכח פני ה'

זה דבר הכתוב קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה', דתנאי הטיל הכתוב, שאם אתה נכח פני ה' ואינך מאותם שהקב"ה אומר עליהם (דברים לא יח) ואנכי הסתר אסתיר פני מהם, כגון מי שיש בו גסות הרוח אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה ה א), וארבע כתות שאין מקבלות פני שכינה (שם מב א) - או אז הנך ראוי לרונן ולשפוך לבך בקינה לראש אשמורות, לא כן כל עוד ועונותיך מבדילים בין הקב"ה והשכינה הקדושה.

ויורמוז עוד בכפל הלשון, קומי רוני בלילה לראש אשמורות לקונן על בית ה'. ואם אינך ראוי לאיתאבולי אירושלים, אז שפכי כמים לבך נכח פני ה', תעשה חשבון הנפש בעצמך הלא בחטאי גרמתי המשך החורבן, עד מתי אסכן את כל ישראל הסובלים בשביל חטאי, ותשפוך כמים לבך ביודי וחרטה על זה שאינך נכח פני ה', ותפיל תחנתך רבש"ע הלא לא תחפוץ במות המת כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה, השיבני אבינו לתורתך ותחונן אותי דיעה שאזכר עוד לתשובה שלימה באמת.

(תענית ל ב) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ולמה צמנו ולא ראית, דכבר עברו שנים רבות שאנו מתאבלים ועדיין לא זכינו לראות בנחמת ציון וירושלים, וציון במר תבכה וירושלים תתן קולה כי עודנה למאכולת אש, ושועלים הלכו בה, וקמה שם ממשלת זדון. ברם דין יוכיח שאבלתנו היא מהשפה ולחוץ, כמצות אנשים מלומדה. אחרי שיושב ומקונן משך כל היום, הוא קם ומסיח דעת מן האבילות, ויושב ומצפה לעת ערב שיוכל כבר לאכול, ואין המצב כואב לו כמו שהיו חותכין ממנו אצבע. וזאת לפי שלא למד בספרי מוסר, ולא היה אצל צדיקים, שיורו לו איך להתבונן ולהבחין אם הבכיה באמת או ברמיה.

על כן הילדים, שעדיין לא נשקעו כל כך בטומאה, זורקים עליו קוצים, לרמוז לו, אל תרמה בנפשך שאתה באמת מתאבל על ירושלים, כי הלא תראה שהקוף הזה יותר מכאיב לך ממצב החורבן. וגם דקוצים ודרדרים מורים על מדות רעות, ומרמזים לו שעליו לעקור מתוכו המדות רעות, כמו שמוציא הקוף שנסתבך בשערו, ואז ישכיל לבכות ולקונן כדת.

תחת אמירת תיקון חצות בימי בין המצרים, היה לך ללמוד הפטרת אסוף אסיפם, ולפשפש במעשיך אם אינך חוטא בחטאים הכתובים שם, ואשר מחמתם נמשך חורבנה עד עצם היום הזה, וכמאמר (ירושלמי יומא ה א) כל דור שלא נבנה בית

אבלות ציון וירושלים

ובן הוא אומר (תהלים קו מד) **וירא** בצר להם בשמעו את רנתם, שרואה ומכיר את צרתם ואסונם מתוך בכייתם, כששומעים על איזה שטותים הם בוכים רואים איך שאין להם דעת. מושל לעשיר מופלג שאבד את כל רכושו, והלך ילך ובכה על איזה קופסא נאה שהיתה לו. ובאמת אין הדמיון עולה יפה ביניהם, שהרי להקופסא יש על כל פנים איזה ערך כלשהי לעומת רכושו, ושייך לומר שזה חלק מליוני ממה שהיה לו וכדומה, אבל השגעון הגשמי שלהם אין לה שום ערך לעומת מה שאבדנו, גילוי שכינה ודעת וכו' וכו', והשמחה שהם שמחים בה אין בה שיווי וערך כלדהו, וכן הדברים שהם מצטערים ובוכים עליהם הם דברים של מה בכך.

זה כוונת השאלה **את השיבת לאיתאבולי אירושלים**, כלומר האם אתה יודע להתאבל ולבכות על העדר הנבואה והקדושה והטהרה, או שאתה בוכה על העצים ואבנים שנשרפו, אשר בבכיך כזאת מבזים את ירושלים.

תיקון חצות בפתר

ממעם זה לא נהגו הצדיקים שבמקומותינו לערוך תיקון חצות בריש גלי, והגם שזה מפורש להדיא בשולחן ערוך (אור"ח א א), ובזוהר הקדוש נזכר כמעט בכל דף, ואם כן לא שייך בזה משום יוהרא. אלא דלאו כל מוחא סביל דא לבכות רק על גלות השכינה, ועלבון התורה והקדושה, באופן שלא יתערב שום כוונה על הגלות בגשמיות. ולא נמסר הדבר אלא לבני עליה הקדושים. ואף הם היו בושים וחוששים אם הם חשובים לאיתאבולי אירושלים, ועשו זאת בצנעא.

בש"ס (ב"ק נט ב) אליעזר זעירא הוה סיים מסאני אוכמי וכו' דקא מאבילנא אירושלים, אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים, סבור יוהרא הוה, אתויה וחבשוה, אמר להו גברא רבה אנא וכו'. והוא פלאי דלמה צריך חשיבות בשביל להתאבל על ירושלים, וכי איזו חכמה יש בדבר לישיב ולקונן איכה ישבה בדד העיר וגו', עד שמי שאינו גברא רבה אסור לו להראות אבלות, אתמהא.

בצר להם בשמעו את רנתם – על מה

הם בוכים

ויש לומר כי צריכים להשיג ולדעת על מה לבכות. דבודאי אין לנו לבכות ולהצטער כעת על הגשמיות שנעדר מאתנו באותו זמן, וכי עשיר שירד מנכסיו יבכו על זה בניו ובני בניו אחריו. ובאמת זה מעצת הרשעים והשוטים, שמצטערים על חסרון הגשמיות, ומחמת כן רואים ישועה ונחמה במה שיש להם מלוכה וממשלה וככל הגויים בית ישראל. אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה.

גם זה חלק מגזירת החורבן, שנאבד הדעת והשכל מבני ישראל. והדבר דומה למי שיש לו מחלה ממארת ל"ע, והרופאים אמרו נואש לחייו, וימיו ספורים, והוא מתאונן ובוכה על איזה כאב שיש לו. ואין במשל הזה אף דוגמא אחת מני אלף למצבינו, שנאבד מאתנו התורה, הנבואה, הפרישות, הדעת, וכל היקר לנו - ושוטה הלז בוכה על שאין לו מלך ומדינה ככל הגויים. על זאת שכינה הקדושה בוכה ומקוננת, מה נעשה עם בני כי אין בהם דעת ותבונה.

אין מברכים על קריאת מגילה איכה

ויש לומר בזה הטעם למה שאין אנו נוהגים לברך על מגלת איכה, והגם שהיו יחידים שקראו מתוך הקלף וברכו, מכל מקום לא נהוג עלמא הכי, וטעמא בעי. ויש לומר לפי שאין אתנו יודע עד מה להתאבל ולקונן כדת.

וכבר נהגו לקרות למפטיר של חזון מי שיועד לקונן (מג"א רפב ד'), והיינו שצריכים ידיעה גדולה בזה, לקונן על גלות השכינה ועל כבוד ה' ותורתו, ולא אודות גשמיות.

ואמרו (מגילה ה ב) רבי ביקש לעקור תשעה באב (ועיין בתוספות שם), דכשראה עולם הפוך, שאין להם מושג מענין גלות השכינה והקדושה, והמה בוכים רק על שסובלים מנגישות הרומיים, ביקש לעקור תשעה באב, כי לדעתו בכיה כזו מורה על כפירה ומינות ח"ו. ולא הודו לו חכמים, דלאמתו של דבר כל זה רק מפאת חסרון דעת.

התענית בתשיעי – שבו גלתה שכינה

בדרך זה יש לבאר מה שקבעו התענית בתשיעי ולא בעשירי, ובגמרא (תענית כט א) דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף, ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא. ויש לומר דעיקר החורבן, דהיינו גלות השכינה, ומה שפסקה טהרה וקדושה, ונסתלקו הקרבנות, ונהיה הסתר פנים, זה היה בתשיעי. ואילו בעשירי היה רוב שריפת העצים והאבנים. לכן דוקא קבעוהו בתשיעי, להורות שעיקר צרתינו היא הסתלקות השכינה, ולא שריפת המקדש וחורבן הארץ וביטול המלוכה, שכל אלו הם רק דברים טפלים, ועיקר הצרה מה שה' סר מאתנו, ומחמת כן אין חיינו חיים. אף אם יבנו לנו חמשים בתי מקדש,

אם זה בלי השראת השכינה אין לנו בהם תועלת וערך. אף אם יתנו לנו שליטה על כל העולם כולו, אם זה בלי מלך המשיח אין אנו רוצים בכך.

אמנם רבי יוחנן בגודל ענותנותו סבר שאינו חשיב לאתאבולי אירושלים, ושאין משיג ענין החורבן ברוחניות, לכן אמר אלמלי הייתי אני השפל באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, אבל הם שהיו דור דעה הטיבו לדעת שעיקר החורבן היה בתשיעי.

מצפים לישועה מצד הקדושה

בני אל חי הקדושים (הושע ו א) לכו ונשובה אל ה', כי הוא טרף ועל מה שהוא טרף וירפאנו, יד ויחבשנו על מה שהוא הכה, ולא שיתן לנו מנוחה לחיות ככל הגויים, שהרי זה עוד גרוע מהחורבן. אלא צריכים לבקש שיחזיר ויתן לנו דעת דקדושה שנשוב אליו, ותהינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, וכל מגמתינו בזה אינה אלא בגלל אשר ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות (מוסף לימים טובים).

אנו מבקשים שהבורא כל עולמים יתן לנו ישועה אמיתית, ולא ישועה שתגרום להתגברות אפיקורסות, כגון זו שמבקשים בזמנינו שאיזה כופר יצליח, אלא (תהלים כ ג-ו) ישלח עורך מקודש ממקור הקדושה ובאופן כזה ומציון יסעדה, ולא על ידי כופרים וטמאים, וזאת לפי שרצוננו שיהא נרננה בישועתך ובשם אלקינו נגדול שידעו הכל כי יש אלקים בארץ. זה עיקר בקשתינו שיהא התעוררות רחמים בישועתם של ישראל בגשמיות וגם ברוחניות.

זה שיסד המשורר האלקי (לכה דודי) מקדש מלך עיר מלוכה קומי צאי מתוך ההפכה, שנתהפכו מהקצה אל הקצה, מלפנים היו בוכים על

הסתלקות השכינה וכהיום מבכים ומקוננים את חסרון הצלחת הכופרים. **רב לך שבת בעמק הבכא** לבכות על עניני טומאה כבכי הרשעים, אלא תבקש והוא יחמול עליך חמלה, על 'מקדש מלך' זו שכינה הקדושה, ועל ירושלים עיר הקודש שהיתה מלאה חכמים וסופרים, כהנים ונזירים, קדושה וטהרה וחכמה, ועתה מרצחים.

בזה מהפכת העולם שרוצים להחליף ולתת טומאה תחת קדושה, על דרך שנאמר (משלי ל, כב-כג) תחת עבד כי 'מלך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. ועל כך ביקשו קדושי עליון לכה דודי לקראת כלה, ורק פני שבת נקבלה. ומי שהשי"ת חנן אותו דיעה יכול להתבונן ולראות, לפי סדר השנים, שענין זה התחיל כבר מאז, וד"ל.

רעוא דרעוין דברים תשל"ה

ו"ה ואות א', [וראה אבודרהם (בפירוש הקדיש) ומהרש"א (מנחות פז) שלזה רמז הכתוב באמרו (תהלים קלב יג) כי בחר ה' בציון או"ה למושב לו], על זאת מבקשים ו-הו"א פירוש בשביל שיתמלא השם והכסא יחמול עליך חמלה.

ה. בשלהי דקייטא שנת תשל"ח שהה כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בעיה"ק ירושלים תוב"ב, ובדרכו למקוה טהרה בערב שבת קודש של אחת מפרשיות שב דנחמתא, אמר: והוא יחמול עליך חמלה, כי עתה אין השם שלם ואין הכסא שלם, ונמצאו חסרים אותיות

התוכן

פרשת דברים

אין בשר המת מרגיש באזמל

עונש בגשמיות וברוחניות / אינו מתעורר לפשפש במעשיו / אחר החורבן לא חזרו בתשובה / איסור תלמוד תורה בתשעה באב - שעדיין בטלים מן התורה / כוונת השם בחילופי אותיות - הסתר פנים / שאינו נבנה בימיו כאילו החריבו - שאוחזים מעשה אבותיהם / ימי אבל וצער / ברכה עם ישועה ברוחניות

לתשעה באב

בעון שנאת חנם

לא מתאחדים אפילו לקונן על צרתם / עד שיכלה הפרטיות - להשתתף בצרת הכלל / עיכוב הגאולה / סיפור קמצא ובר קמצא - ללמוד מוסר / איכה ישובה בדד - לבדד ישכון / הגאולה תלויה במדת האחדות

מפני חטאינו גלינו מארצנו

רבתי בדעות רבתי בגויים - תלמיד חכם שמדותיו כגוי / אין לומדים בערב ת"ב - מה לך לספר חוקי / את חשיבת לאיתאבולי אירושלים - או שבחטאיך אתה גורם לחורבנה / מנהג אבזה"ק לערוך 'תיקון חצות' בסתר / בכי וקינה מהשפה ולחוץ / קומי רוני כשאתה נוכח פני ה'

אבלות ציון וירושלים

בצר להם בשמעו את רנתם - על מה הם בוכים / תיקון חצות בסתר / אין מברכים על קריאת מגילה איכה / התענית בתשיעי - שבו גלתה שכינה / מצפים לישועה מצד הקדושה

